

El president de Sud-àfrica trontolla

Jacob Zuma afronta una revolta després de substituir un ministre de Finances escrupolós per un amic.

© The Economist

La mort d'un heroi de la lluita antiapartheid va unir en el dol el bo i millor de Sud-àfrica. El 28 de març va morir Ahmed Kathrada, condemnat a cadena perpètua a Robben Island juntament amb Nelson Mandela. El seu funeral en un cementiri de Johannesburg va aplegar ex-presidents, actuals membres del Govern, el cap del tribunal superior i els líders del Congrés Nacional Africà (ANC, per les sigles en anglès). Hi va haver una absència notable: Jacob Zuma. En canvi, l'home que el va precedir com a president de Sud-àfrica va llegir una carta en què Kathrada, en un acte final de resistència, instava Zuma a dimitir. L'apenada multitud va aclamar aquelles paraules.

Aquest és el to de l'oposició a Zuma, el qual té un índex d'aprovació de només

un 20% entre els sud-africans urbans (si bé és més alt entre els rurals). Fins i tot els qui li han donat suport al llarg de múltiples escàndols ara li exigeixen que plegui. Les seves peticions no han sigut escoltades, i el president s'ha tornat cada cop més desafiant. L'endemà de l'enterrament, Zuma va reestructurar el Govern: va acomiadar el respectat ministre de Finances, Pravin Gordhan, i el seu vice-president, i els va substituir per amics seus. D'aquesta manera, Zuma va desafiar els advertiments del seu propi partit i dels mercats. Gordhan havia mantingut un control estricte de la despesa i s'havia mostrat ferm davant la corrupció, i alhora treballava tenaçment perquè el deute de Sud-àfrica no baixés de qualificació. Com si volgués burlar-se d'aquestes preocupacions, Zuma havia ordenat a Gordhan que tornés del Regne Unit, on estava buscant inversions,

per acomiadar-lo. El rand, la moneda sud-africana, va caure en conseqüència, i al cap d'uns dies de la reestructuració l'agència de qualificació S&P va rebaixar el deute sud-africà a bo porqueria. Mentrestant, els ministres amb historials desastrosos mantenien el càrrec.

Jacob Zuma ha travessat una línia vermella. Per primer cop viu una rebel·lió oberta a les files de l'ANC i també dels seus socis oficials, el Partit Comunista de Sud-àfrica (SACP, en anglès) i el Congrés dels Sindicats Sud-africans (COSATU, en anglès). El SACP i el COSATU s'han unit en les reclamacions per exigir-li la dimissió. Alguns dels líders més destacats de l'ANC s'han pronunciat públicament en contra de Zuma, si bé amb cautela. Entre ells hi ha Cyril Ramaphosa, el vice-president, que vol succeir Zuma a la presidència. Ramaphosa, que fins ara no s'havia pronunciat, va condemnar l'excusa inconsistent de Zuma respecte a l'acomiadament: un "informe de la intel·ligència" afirmava que el viatge, ordinari, de Gordhan per aconseguir inversions formava part d'una "trama" per derrocar el president.

Zuma també ha fet indignar altres líders de l'ANC en no consultar-los la reestructuració, com dicta la pràctica del partit. Gwede Mantashe, secretari general del partit, va expressar la preocupació que la llista de nous ministres s'havia elaborat "en algun altre lloc". Les seves preocupacions són raonables: el cap de l'oficina anticorrupció va exhortar l'any passat que s'obris una investigació judicial per les acusacions que els germans Gupta, magnats i amics íntims de Zuma, havien exercit una influència indeguda sobre membres del Govern i sobre contractes públics.

Si l'ANC no fa dimitir Zuma, ell pot continuar controlant el futur del partit. Al desembre, l'ANC escollirà els seus nous líders en un congrés electiu celebrat cada cinc anys. Qui en surti guanyador serà probablement el pròxim president de Sud-àfrica el 2019 (després d'unes eleccions parlamentàries; seguidament els diputats trien el president). Ara que té un Govern nou més dòcil, Zuma espera estar en una posició més forta que mai per assegurar-se que el seu successor preferit, la seva ex-dona Nkosazana Dlamini-Zuma, pren el seu relleu.

Desempallegar-se de Zuma abans d'això no sembla fàcil. Astut com és, ha

col·locat lleialistes en posicions clau de la policia sud-africana, a la fiscalia i a l'aparell de seguretat de l'Estat. Zuma va fer-se càrrec de la recopilació d'informació per a l'ANC mentre era a l'exili, i té una llarga memòria. Els seus defensors més acèrrims han estat la secció de dones de l'ANC, i la secció de joves, que va neutralitzar fent fora el seu antic cap, l'agitador Julius Malema. Com a mostra de suport, la secció de joves va organitzar un míting en un estadi per celebrar la reestructuració. Susan Booysen, catedràtica de política a la Universitat del Witwatersrand i autora de diversos llibres sobre l'ANC, creu que a Zuma li costarà renunciar al poder. "El trauran del càrrec arrossegant-lo contra la seva voluntat", ha dit Booysen. "Ara la batalla és per l'ànima del partit".

Algunes organitzacions de la societat civil han celebrat marxes de protesta pels carrers de Johannesburg i Pretòria. Els partits de l'oposició prometen col·laborar per fer fora Zuma del càrrec. El més probable és que plantegin una moció de censura al Parlament. Perquè tiri endavant, com a mínim 50 diputats de l'ANC haurien de canviar de bàndol. Molta gent dubta que els membres de l'ANC donin suport a una moció de l'oposició, encara que el cap de la bancada del partit que governa, Jackson Mthembu, sigui un dels crítics de Zuma. El president ha sobreviscut fàcilment a unes quantes votacions com aquesta, entre elles una, fa un any, després que el tribunal superior de Sud-àfrica l'acusés d'haver infringit la constitució.

Altres observadors, però, creuen que ens estem acostant a un punt d'inflexió. El Parlament fa una aturada fins a la segona setmana de maig, i el retard pot fer que s'apaivagui la indignació pels tripijocs de Zuma. Però els partits de l'oposició han presentat un escrit a la presidenta de la cambra, lleialista de Zuma, demanant-li que convoqui una sessió urgent: està prevista per al 18 d'abril.

L'altra via per a una sortida de Zuma és encara més pedregosa. Amb la consti-

tució de l'ANC, el podria fer dimitir el comitè executiu nacional de 104 membres del seu partit. Aquesta "revocació" interna va fer caure un antic president, Thabo Mbeki, el 2008. Però l'executiva nacional actual de l'ANC està, segons diuen, dividida a parts iguals entre aliats i opositors de Zuma. El partit intenta que el conflicte es mantingui a porta tancada. Com que les decisions es prenen per consens, ara per ara sembla improbable un moviment en contra de Zuma.

Tant si continua al càrrec com si el foren a plegar, Zuma podria dividir el partit. Aquesta divisió seria menys ideològica que oportunista, ja que enfrontaria els qui estan en deute amb el president contra els qui busquen preservar l'antiga re-

putació d'idealisme de l'ANC. Durant els dies de lluita antiapartheid, la gent s'unia al partit per principis (com ara la democràcia no racista), sense que els importés el cost personal, lamenta Siphos Pityana, simpatitzant incondicional de l'ANC, que ara és president de l'empresa minera AngloGold Ashanti. Pityana ha impulsat una campanya contra Zuma amb el nom "Salvem Sud-àfrica". El desespera que l'ANC s'hagi "obert als oportunistes" i que hi hagi massa gent que utilitza el seu poder per "accedir a la riquesa". Aquest és justament el motiu pel qual l'ANC està perdent popularitat. I amb Zuma és improbable que la recuperi. •

Traducció d'Arnau Figueras

LA VIDA ÉS DURA
de JOSEP FRANCO
Premi Andròmina de Narrativa 2016

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com